

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza

MMZZ-R0-**100**-2212

DATA: **14 grudnia 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron.
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika językowego.

**Lista lektur w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Алексий Тороньскій, *В Монастырі* (з повісти *Ганця*)
Петро Полянський, *Чудний гробовий дух*
Владимір Хыляк, *Мій блаженної пам'яті дяк, Шыбеничний Верх, Руска доля, Польській патріота, Великий перекінчык в малым розмірі*
Клавдия Алексович, *Заморочена*
Михаїл Нестерак, *Для Тебе, моя мати!, Пам'яті Отця Сандовича*
Теофіл Курилло, *Дневник Лемка з Талергофу*
Ваньо Гунянка, *В Америці, Шолтыс*
Іван Русенко, *Люде ріжної масти, Лемковина, Лемкы, Петро Зяйка, Пані Войцехова, Тепер на Лемковині, Моя Отчызна* і інчы выбраны вершы; *Вертеп в Карпатах*
Симеон Пыж, *Горлицкій Бурсак*
Богдан Ігор Антонич, *Елегія о дверях сьпіваючых, Рождество, Поворот* і інчы выбраны вершы
Миколай Буряк, выбраны байкы
Семан Мадзелян, *Під облачком* і інчы выбраны вершы; *Ой, верше, мій верше, Колиси в селі, Дідова студня*
Іван Горошак, *Поклін для неживых* і інчы выбраны вершы
Нестор Жылич, *Лемковина* і інчы выбраны вершы
Нестор Репела, *Опиш вшытко* і інчы выбраны вершы; *А дале – степ і степ, Голодны рокы*
Марія Мальцовска, *Цап – чародійник, Материна свічка*
Іван Желем, *Блудний сын, *** Уж ся мі не снит, Лемкы, Най го фрас* і інчы выбраны вершы; *Груба Берта, Повіл бы-м вам дашто*
Іван Головач, ****Я не скривлю ся за тото, Спрага* і інчы выбраны вершы; *Не лю, лем сербам..., Купила ката в мішку, Не рубай яличку*
Мелянія Собин, *Лемковина, Поворот* і інчы выбраны вершы
Андрій Копча, *Одтяте коріня*
Теодор Кузяк, *Такє было мое дітинство, Сафат в Раю*
Павел Ксенич, *Петро і Ватра, Куріня шкодит*
Павел Коробчак, *Свитаня; ***Нигда-м не виділ гір...*
Михайло Дзіндзьо, *Як Гарась коня помінял, Пришла коза до воза*
Павел Стефановскій, *Лемкы, Лемко в суді, То болит* і інчы выбраны вершы
Стефанія Трохановска, *Пропали, Карпаты, Лем небо над нами наше* і інчы выбраны вершы
Олена Дуць, ****бідны люде, Нароком, Автобіографія, Грядущым* і інчы выбраны вершы
Володислав Грабан, *Вертаня, Діти Лемковини* і інчы выбраны вершы; *Велийны ремінісцензиі*
Михал Сандович, *Однайти себе*
Ярослав Гудак, *Куба*
Марія Мальцовска, *Веце біды як воды* (выімок з книжки *Під русиньскым небом*)
Петро Мурянка, *Мурянчыско, Лемківскій Крест, Humanitas, Сповід в степі, Блаженна ловинніст* і інчы выбраны вершы; *Сонце сходит і заходит, Велийне інтермеццо Книга Білцаревы* (розділ *Духова, матеріальна і соспільна культура*)
Моніка Тылявска, *Свій Голос*
Мирослав Нагач, *Бомбель*.

Inne lektury obowiązkowe zamieszczone w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej od roku szkolnego 2022/2023*, do których również można się odwołać

Андрій Солянкін, *Покотигорошок*

Як липняне сонце до міха імали. Баі, байкы і оповіданкы Лемків, ред. Юрко

Стариньській, Анна Рыдзанич, *выбраны байкы*

Дюра Папгаргай, *Любов не зна границ* і інчы *выбраны вершы*

Савин, ****Нераз любов, ***Глядам часом, ***Обітрий слезы, ***В чысліню* і інчы *выбраны вершы*.

Выбер одну з поданых ниже тем і напиш выпрацуваня.

- Твоя праца повинна чыслити не менше як **350 слів**.
- Чысло выбраной темы впиш в кратку.
- Запиш выпрацуваня в вызначеным місци. Не пиш на рантах.

Тема 1. (0–35)

Як в літаратурі перадаваліся сут междзлюдскыя адношыня? Порівнай способы іх апісаваня в вершах Петра Муранкы *Муранчыско* і байці Миколая Буряка *Яличка*.

Петро Муранка

Муранчыско

Муранка з мураночком
доріжком стежечком
серед свайого світа
диганяют жытя

Помож сестричко
помож братчыку
сама не дзвигну
тоту іглу
О ту на горбочку
о ту пры ялицы
збудуеме хыжку

Спокойно тихіцько
будеме сой жыты
од червів хробаків
рідный ліс хоронити

Дзвигай ся хыжко
мірай інжынірю
жебы ся не сховзло
муранчыско

Болят мя ручкы
болят ножкы
цілы ден ходилам
аж під тамту сосну
зато серце мое
от радосты мліе
бо уж на вершечку
вінчык зеленіе

Спочывай сестричко
спочывай братчыку
ліса шум несе сон

пора одпочынку

Хру хру
дика свиня
хру хру
іде з рылом
цілу морду
аж по уха
штурила

Ратицями молотила
в іклах злісно тырмосила
цілым лісом
цілым світом
обносила

Гей гей сестричко
гой гой братчыку
сама не двигну
тоту іглу

А ту
на горбочку
а ту
при ялици
збудуєме хыжку

П. Мурынка, *Мурыничко*, [в:] тот же, *Як соків воды на камені*, Варшава 1989.

Миколай Буряк
Яличка

Гет в долині під Кычеров
Там росла яличка.
Росла она в густым лісі
Шумна, невеличка.

Але за кісно ій было
В лісі вырастати,
Попросила лісорубів
Вколо ліс зрубати.

Бо хотіла сама рости,
Більше сонця мати,
Жебы мала більше місця
Коріня пуцати.

Лісорубы ліс зрубали,
Яличка зостала
І не мала уж сусідів,
Лем сама стояла.

Але пришла нова біда,
Сонце припікало.
В часі бурі дули вітры
Дожджом затинало.

Аж, як пришла сильна буря,
Така з перунами,
Вывернула гет яличку
Догоры ногами.

Ліпше было з сусідами
В лісі вырастати,
Як самотній раз на завсе
На землі лежати.

М. Буряк, *Яличка*, [в:] *Ци то лем туга, ци надія. Антологія повиселенчой лемківской літературы*, ред. О. Дуць-Файфер, Ліґниця 2002, с. 90–91.

Тема 2. (0–35)

Чым для человека єст отчызна? Розваж проблем, одкликуючы ся до фрагменту допису Петра Трохановского *Сын Лемковины* і выбраного тексту з лемківской літературы.

Петро Трохановскій
Сын Лемковины

*Я родил ся твоім сыном, доля моя бідна,
І люблю тя, Лемковино, мати моя рідна.*
(Русенко)

Приведены Русенковы слова, коротка сповід Сына Лемковины стали ся для неєдного Лемка жытьвовым кредо. Особливі на землях выгнаня, *од Одры, Нысы по Донбас* – як повіл в єднім з остатніх своїх верши Иван Русенко – будували память, вірніст лишеній Отчызни, котрій мєно Лемковина. Акуратні – Лемковина! То він, то Русенко утвєрдил тото мєно, так, а не *іначе*, з великом любовю, лагідні, а переконуючо. І послухали діти Учитєля, і стало ся оно повселюдным. І заперла ся в ним ціла наша любов, вшыток наш біль і туга, але попри них і сєстры любви – віра і надія... То завдякы Русєнкови дєсятьолітнім хлопчыком малювал єм сєред понімецкых плачучых стін мапу Лємковины, з верствицями, што помєдже нима двигали ся горі штєраз темнійшы одтєни бронзу, з синіма ріками, з путями і... новыма дорогами, з... державным лєтовиском помєдже Ґладышовом і Смерєківцьом... і лєтіл єм до мамы, до няня зєвданьом – ци красні єм намалювал, ци так бы годно быти... – Гєй годно – гварили няньо, – вернємє ся Домів, сыну... Нє суджєным было, далєко нє вшыткым, лєм

жменьці, маленькій як дітиняча. Але любов, бодай лем єдна любов до Лемковини гріє все іщы розтрачены по великым світі серця... Але ту, в Лемковині діточкы нашы, што з жменькы той маленькой ся зродили, чытают в школі, бесідуют на конкурсах лемківской поезиі Русенковы вершы, байкы, на бурсяным Вечері з Колядом інсценізуют Русенкового Діда і Хлопця з *Вертепу в Карпатах*. Може не все усвідомлюют сой ціну поданого учительом тексту, може не все з таким, як колишня іх родичів, тугом-любовю лучат текст з автором – жыют адже в інчым часі, в інчым світі, де лемківскіст стала ся чымси природнім, натуральным, як хліб насущный, штоденный – але вшытко єдно бесідуют не лем для почесных грамот. А заправды, она природніст, она натуральніст, так потрібна для бытя собом посеред подавляючой інчости, одкале ся она взяла? Ци не з ношеной долгыма выгнанчыма рокамі через передшы поколіня любви і – вшытко єдно – віры і надії? Будуваной на труді корыфеів Народу. З Русенком впереді. Бо ниhto інчый так як Він не ословил істоты бытя Лемком, ниhto інчый так свідомо, цільово, простом, найпростійшом бесідом – так, жебы трафила не лем до інтелигенциі, а під каждую стріху – не оспівал гордости, бідной, але гордости з бытя тым кым єс, тым кым єс ся вродил, кым были твої мама і няньо. Гордости з краю якому мено Лемковина, краю, *де каменисты пути, де діточкы босенькы, де люде застараны*, та вшытко єдно краю, *якого серце не забуде, покля жыти буде*. Бо земля то *свята*, на котрій *жыєме тисяч літ*, і хоц кормила нас *чыром і кеселицьом*, прокормила до днес. І *своє маме, як і другы, свої звычаї і бесіду, і свої гунькы, свої чугы, свої співанкы, свою... біду*. Быти гордым аж і зо *свойой* біды – то значыт быти сыном Лемковини. Той *чести не дайме здоптати, а віры не зломит нам біда*. Не зломила. Не знал Русенко, кед пред далекемы рокамі писал тоты слова, яка невидана біда, яке страшенне нещестя нас стрітит, але Його заповіт остал в нас. Не зломила сынів Лемковини ани розлука з Отчыном. Його ани тілко, хоц пришло ся му вмерати во «вязници народів», в часі безвыхідным, коли – виділо бы ся – передше вмерти мусит надія. Же не лишыла го нич престало бити серце, нич втихло Його жытя – видно бодай з листу писаного власном руком, котрый адде як найсвятійшу святыню мам пред своїма очами.

П. Трохановскій, *Сын Лемковини (З жытьовой і творчой дороги Івана Русенкы)*, [в:] Русенко. *Выбране*, під ред. П. Трохановского, Крениця-Ліґниця 2010.

Tabele wypełnia egzaminator!

		<i>Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.</i>				
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	<i>Brak lektury obowiązkowej.</i>	<i>Nie dotyczy problemu.</i>	<i>Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.</i>

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	<i>Liczba błędów rzeczowych</i>	OGÓŁEM KLiK
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

3b	Spójność wypowiedzi	<i>Liczba błędów w spójności</i>	0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1
-----------	------------------------	----------	----------

4a	Zakres i poprawność środków językowych	<i>Liczba błędów językowych</i>	0	1	2	3	4	5	6	7												
			3 H	3 G	3 F	2 H	2 G	1 H	3 E	2 F	1 G	3 D	2 E	1 F	3 C	2 D	1 E	3 B	2 C	1 D	3 A	2 B

4b	Poprawność ortograficzna	<i>Liczba błędów ortograficznych</i>	0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	<i>Liczba błędów interpunkcyjnych</i>	0	1	2

Łączna liczba punktów: .....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

